

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ»
ІМЕНІ Т.Г. ШЕВЧЕНКА

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ ТА
СОЦІОГУМАНІТАРНИХ
ДИСЦИПЛІН ІМЕНІ
О.М. ЛАЗАРЕВСЬКОГО

КАФЕДРА
ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ ТА
МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

Міське самоврядування: європейський та український вимір

Освітній ступінь
Галузь знань
Спеціальність
Освітньо-професійна програма
Кількість кредитів
Рік підготовки, семестр
Компонент освітньо-професійної програми
Дні занять
Мова викладання
Консультації

Викладачі

Контакти

магістр
03 Гуманітарні науки
032 Історія та археологія
Історія та археологія
4
1 рік, II семестр
Вибірковий компонент
згідно з розкладом
українська
щовівторка 11.20–13.00 (304 кабінет, з
можливістю дистанційної роботи на платформах
ZOOM та Google-class).
кандидат історичних наук, доцент
Доманова Ганна Сергіївна
E-mail: an_and_g@ukr.net

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Міське самоврядування: європейський та український вимір» охоплює коло питань пов'язаних з історією розвитку самоврядної традиції українських міст, яка мала європейські корені, а також висвітлює проблеми сучасного етапу розвитку міського самоврядування в Україні як складової публічної влади. Дисципліна спрямована на формування у студентів поглиблених знань про міське самоврядування, як суспільне явище, як складову місцевого управління, що реалізується територіальними громадами.

Предметом навчальної дисципліни є міське самоврядування від його появи на теренах України у XIV ст., у вигляді магдебурзького права, до початку XXI ст.

Програма навчальної дисципліни складається з **трьох змістових модулів**:

1. Міське самоврядування як феномен суспільного буття.
2. Німецькі традиції міського самоврядування в українських містах (XIV – поч. XIX ст.).
3. Конституційно-правова основа міського самоврядування. Європейські стандарти.

Метою викладання навчальної дисципліни «Міське самоврядування: європейський та український вимір» є характеристика правової природи та закономірностей розвитку міського самоврядування в Україні.

ФОРМУВАННЯ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ І РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

№	Назва теми	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
Модуль I. Міське самоврядування як феномен суспільного буття.				
1	Вступ. Міське самоврядування як складова місцевого самоврядування	2		
2	Європейські витоки міського самоврядування	2	4	5
3.	Основні етапи становлення міського самоврядування в Україні	4	2	5
Модуль II. Німецькі традиції міського самоврядування в українських містах (XIV – початок XIX ст.).				
4.				
5.	Німецька колонізація українських міст.	2	2	10
6.	Запровадження магдебурзького права в містах Правобережної України	2		10
7	Міська самоврядна традиція в містах Лівобережжя	2	2	5
8.	Функціонування органів міського самоврядування	2	2	10
9.	Магдебурзьке право як джерело кодифікації українського права (XVIII – на початку XIX ст.)	2		5
Модуль III. Конституційно-правова основа міського самоврядування. Європейські стандарти.				
10.	Конституційно-правові основи міського самоврядування	4	2	5
11.	Територіальна громада у системі місцевого самоврядування.	2	2	5
12.	Європейські стандарти місцевого самоврядування	4	2	5
13.	Міське самоврядування в Україні: проблеми реформування	2	2	5
Разом за курс - 120 год		30	20	70

Теми семінарських занять

Модуль I. Міське самоврядування як феномен суспільного буття.

Тема 1. Самоврядування німецьких міст, запровадження магдебурзького права. (2 год.)

План:

1. Роль міста Магдебург у становленні міського самоврядування. Купецьке право.

2. Порядок формування, структура та компетенція органів самоврядування в Магдебурзі.

Тема 2. Поширення міського права в країнах Центрально-Східної Європи. (круглий стіл). (2 год.).

Тема 3. Громадянське самоврядування за часів Київської Русі (круглий стіл). (2 год.)

Модуль II. Німецькі традиції міського самоврядування в українських містах (XIV – початок XIX ст.).

Тема 4. Поширення міського права в українських містах. (2 год.)

План:

1. Німецька колонізація і поширення магдебурзького права в Україні.
2. Міське самоврядування права на теренах Галичини.
3. Особливості функціонування Львівського магістрату.

Тема 5. Магістрати в українських містах Польського королівства та Великого князівства Литовського. (2 год.)

План:

1. Українські міста у складі ВКЛ: особливості самоврядного статусу.
2. Міське самоврядування на Правобережжі
3. Луцький магістрат: організація самоврядування.

Тема 6. Організація міського самоврядування європейських та українських міст: порівняльний аналіз (круглий стіл) (2 год.)

Модуль III. Конституційно-правова основа міського самоврядування. Європейські стандарти.

Тема 7. Самоврядування територіальних громад у сучасній Україні (круглий стіл) (2 год.).

Тема 8. Європейські моделі місцевого самоврядування (обговорення кейсів) (2 год.)

Тема 9. Система міського самоврядування: інституційна та функціонально-компетенційна характеристика (круглий стіл). (2 год.)

Тема 10. Міста України в умовах децентралізації: проблеми сучасного етапу (круглий стіл) (2 год.)

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. Біленчук П., Кравченко В., Підмогильний М. Міське самоврядування в Україні (муніципальне право). К., 2000.
2. Гошко Т. Нариси з історії магдебурзького права в Україні XIV – поч. XVII ст. Львів, 2002. 255 с.
3. Децентралізація влади: порядок денний на середньострокову перспективу: аналіт. доп. / [Жаліло Я. А., Шевченко О. В., Романова В. В. та ін.] ; за наук. ред. Я. А. Жаліла. Київ : НІСД, 2019. 192 с.
4. Доманова Г. Чернігівський магістрат: генеза, структура, функції (друга половина XVII–XVIII ст.) *Сіверянський літопис*. 2000. № 2. С. 34–42.
5. Доманова Г. С. Земельна власність магдебургій Чернігово-Сіверщини. *Сіверянський літопис*. 2018. № 5. С. 55–67.
6. Європейська Хартія Місцевого самоврядування. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_036
7. Європейська Хартія місцевого самоврядування (Рада Європи, 15 жовтня 1985 р.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036 Закон України «Про міське самоврядування в Україні». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>
8. Заяць А. Магдебурзьке право в містах Правобережної України у XVI – першій половині XVII ст. *Збірник наукових праць: «Ефективність державного управління»*. 2009. Вип. 18/19. URL: <http://clio.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/01/text18.pdf>
9. Камінська Н.В. Міське самоврядування: теоретико-історичний і порівняльно-правовий аналіз. Навч. посіб. / Н.В. Камінська. К: КНТ, 2010. 232 с.
10. Кіселичник В. П. Міське право Львові: від магдебургій до статутного права. *Правова держава: Щорічник наукових праць*. 2010. Вип. 21. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/36819/04-Kiselychuk.pdf?sequence=1>

11. Клімова Г. П. Місцеве самоврядування в Україні: історія і сучасність. *Державне будівництво та місцеве самоврядування* 2004. Вип. 8. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/2481/1/Klimova_80.pdf
12. Кобилецький М. Магдебурзьке право в Україні (XIV – перша половина XIX ст.) : Історико-правове дослідження. Львів: ПАІС, 2008. 406 с.
13. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show>
14. Костенок І. Західні моделі місцевого самоврядування: перспективи і обмеження культурних трансферів. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2013. Вип. 1 (16). URL: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2013/2013_01\(16\)/39.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2013/2013_01(16)/39.pdf)
15. Куйбіда В. С. Конституційно-правові основи самоврядування в містах обласного значення: Автореф. дис... канд. юрид. наук. Х., 2001.
16. Куйбіда В. С. Принципи і методи діяльності органів місцевого самоврядування. К., 2004. 432 с. URL: <https://maup.com.ua/assets/files/lib/book/d111.pdf>
17. Міжнародні стандарти місцевого самоврядування: хрестоматія / Упоряд. І. Є. Бороднін, С. А. Квітка, М. Н. Тарасенко. Дніпро: ГРАНІ, 2019. 148 с. URL: http://www.dridu.dp.ua/biblioteka/doc/Mizhnarodni_standarty_mistsveoho_samovryaduvnanya.pdf
18. Лелеченко А. П., Васильєва О. І., Куйбіда В. С., Ткачук А. Ф. Місцеве самоврядування в умовах децентралізації повноважень: навч. посіб. К., 2017. 110 с.
19. Міжнародні та європейські стандарти місцевого самоврядування: проблеми імплементації в Україні [Текст]: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (20 грудня 2019 р., м. Львів) / за наук. ред. проф. М. Микієвича, проф. О. Сушинського, доц. Р. Бедрія. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2020. 300 с. URL: http://www.lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/conferencii/Konf_20.12.2019.pdf
20. Методика формування спроможних територіальних громад. Затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 8 квітня 2015 р. № 214// <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-%D0%BF>
21. Назарко А. Т. Міське самоврядування в Україні. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Одеса, 2015. 224 с. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/3224/Diss.pdf?sequence=4&isAllowed=y>
22. Назарко А. Т. Система міського самоврядування в Україні: проблеми теорії практики. Правове життя сучасної України: матеріали Міжнар. наук. конф., проф.-викл. та аспірант. складу, присвяч. ювілею акад. СВ Ківалова (16-17 травня 2014 р., м. Одеса): у 2 т. Т. 1. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/4221/Nazarko%20Sistema.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
23. Панейко Ю. Теоретичні основи самоврядування / Ю. Панейко. Львів: Літопис, 2002. 196 с.
24. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1.04. 2014 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/333-2014>
25. Проект Закону України «Про статус великих міст України – внесено народними депутатами України М. М. Добкіним, С. А. Косіновим // www.rada.gov.ua/project
27. Шевченко Н.В. Місцеве самоврядування в Україні: історія та сучасність (концептуальні підходи вітчизняних політологів). URL: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/politics/2001/12-1-10.pdf>

Допоміжна література

1. Доманова Г. Діяльність Чернігівського магістрату в сфері благоустрою міста // Сіверянський літопис. 2010. №1. С. 9–15.
2. Заяць А. До питання про функціонування луцького війтівства у XV – п. п. XVII ст., Автовиклад доповіді зробленої на засіданні 8 лютого 2016 року на засіданні історико-урбаністичного семінару. URL: <http://mics.org.ua/wp-content/uploads/2016/01/18.pdf>
3. Капраль М. Національні громади Львова XIV–XVIII ст. (соціально-правові взаємини). Львів: ЛНУ ім. І. Франка, Львівське відділення Ін-ту української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України. 2003. 440 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Kapral_Myron/Natsionalni_hromady_Lvova_XVIXVIII_st_sotsialno-pravovi_vzaiemyny.pdf?

4. Капраль М. М. Функціонування органів влади Львова у XIII – XVIII ст. (нарис історії інститутів магдебурзького права). Український історичний журнал. 2006. № 5. С. 111–130. URL: <http://history.org.ua/JournALL/journal/2006/5/7.pdf>
5. Кобилецький М. М. Магдебурзьке право як джерело рецепції римського права в Україні. *Право України*. 2007. № 8. С. 121–125.
6. Кобилецький М. М. Магдебурзьке право в Україні. *Порівняльно-аналітичне право*. 2013. № 3–1. URL: http://www.pap.in.ua/3-1_2013/1/Kobyletskyi%20M.M..pdf
7. Кобилецький М. Функції та повноваження міських рад у містах України за магдебурзьким правом. *Вісник Львівського університету*. Серія юридичні науки. 2012. Вип. 55. С. 67–73. URL: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/LVIV/visnyk_55.pdf
8. Кравченко В. В., Пітцик М. В., Салій І. М. Основи муніципального менеджменту: Навч. посіб./ За ред. В. В. Кравченка. К.: Атіка-Н, 2003.
9. Методичні рекомендації щодо розроблення Статуту територіальної громади. Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. <https://decentralization.gov.ua/news/10653>
10. Публічне управління в умовах інституційних змін : колективна монографія / За наук. редакції д. держ. упр. Р. В. Войтович та П.В. Ворони. Київ, 2018. 475 с.
11. Рибачок І. Самоврядування міст південно-східної Волині в кінці XVI – першій половині XVII ст. *Острозький краєзнавчий збірник*. URL: <http://eprints.oa.edu.ua/2568/1/Iryna%20Rybachok.pdf>

ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Студент має право:

- вільно висловлювати свої думки усно або письмово, аргументуючи їх знаннями з історії міського самоврядування та сучасних процесів щодо розвитку муніципалітетів;
- брати активну участь у навчальному процесі;
- вносити пропозиції щодо форм і методів проведення аудиторних занять;
- відпрацьовувати пропущені заняття в установленому порядку;
- отримати індивідуальні консультації у викладача.

Студент зобов'язаний:

- відвідувати заняття всіх видів відповідно до встановленого дирекцією розкладу, запізнення на заняття допускається тільки з поважних причин;
- брати активну участь у роботі під час аудиторних занять, дотримуватися правил етичної поведінки, поважати думки та права інших студентів і викладача;
- виконувати завдання самостійної роботи (підготовка презентації, написання рефератів, есе, виконання тестових завдань)

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Пропущені з поважної причини заняття дозволяється відпрацьовувати впродовж **двох тижнів** після завершення дії поважної причини і при наявності документа-підстави (довідки, розпорядження про індивідуальний графік відвідування тощо).

Політика щодо академічної доброчесності. Студенти керуються нормами «Положення про академічну доброчесність здобувачів освіти в національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка» (Наказ Ректора № 383 від 27.12.2019 р. зі змінами і доповненнями від 23.12.2020 (https://drive.google.com/file/d/1TggRAFO4n49g08VcMd_XsZHGyYNpm5LPs/view)). У процесі навчання забороняються плагіат (написання рефератів), фальсифікація результатів, списування, хабарництво.

Політика щодо викладання. Викладання навчальної дисципліни відбувається на засадах студентоцентризму, гуманізму, поваги до соціокультурного плюралізму.

Розподіл балів

Види контролю	Кількість	Бали	Загальна кількість балів
Робота на практичному занятті	10	5	до 50
Самостійна робота: (реферат, есе, презентація)	1	15	до 10
Тестові завдання	1	10	до 10
Підсумковий контроль	1	25	до 25
Усього:			до 100